

Varianten, monitoring en effectmeting

Het onderzoek naar praktijkleren in vmbo groen gaat over de varianten van deze vorm van leren binnen en buiten de school. De vraag is hoe dit wordt ingevuld, hoe het wordt beoordeeld, wat het oplevert en wat de rol van docenten is.



Het vmbo heeft de belangrijke opdracht om leerlingen te helpen ontdekken welke capaciteiten zij hebben en hoe zij deze kunnen inzetten in hun toekomstige werkplek. Een manier om dit te bereiken is het aanbieden van verschillende vormen van praktijkleren. Praktijkleren is het leren in oefensituaties waarin beroepsverwante situaties herkenbaar zijn. Praktijkleren vindt plaats binnen en buiten de school. Leerlingen krijgen kansen om kennis te maken met verschillende beroepen en de werkzaamheden die hierbij horen. Er zijn verschillende varianten van praktijkleren en elke variant heeft een

eigen invulling van het onderwijs met verschillende onderwijskundige aspecten. Toch is er in vmbo groen nog weinig onderzoek gedaan naar de aanwezige varianten van praktijkleren. Dit onderzoeksproject richtte zich daarom op de volgende onderzoeksvragen:

- Welke varianten van praktijkleren zijn er te onderscheiden in het vmbo?
- Welke invulling kennen deze varianten in termen van onderwijskundige aspecten? Voorbeelden hiervan zijn: wat zijn de leeractiviteiten, hoe wordt beoordeeld en wat is de rol van de docenten?

Varianten van praktijkleren

In de eerste fase van het onderzoek is samengewerkt met collega's van de Landelijke Pedagogische Centra. Deze samenwerking leverde de poster 'Praktijkleren in vmbo groen' op, die elke groene vmbo-school in het najaar van 2012 ontvangen heeft. Op de poster staan vier verschillende varianten van praktijkleren:

- 1 Binnenschools veilig oefenen van beroepsoriënterende vaardigheden met toepassing in losse opdrachten en simulaties. Voorbeelden zijn: werkplekleren en simulaties in praktijklokalen.

- 2 Binnenschools samenwerken aan beroepsprojecten waarbij er echte afnemers zijn van de resultaten. Voorbeelden zijn: koken voor de schoolkantine en plantenverkoop.
- 3 Buitenschools meedoen in de praktijk waarbij leerlingen echte beroepshandelingen in de beroepspraktijk uitvoeren. Voorbeelden zijn snuffelstages en helpen bij oogsten.
- 4 Buitenschools er toe doen. Leerlingen werken mee om een resultaat op te leveren voor afnemers. Een voorbeeld is het mee helpen aanleggen van een generatietuin.

Elke variant is uitwerkt in een scenario waardoor de verschillende onderwijskundige aspecten in de school in samenhang zichtbaar zijn.

Verschil binnenschools en buitenschools leren

Uit het onderzoek blijkt dat scholen veel doen aan de minst ontwikkelde vorm van binnenschools praktijkleren (1) en ook aan de minste ontwikkelde vorm van buitenschools praktijkleren (3). Als argument om geen externe opdrachten uit te voeren geeft een docent aan: '... de jongeren zijn gewoon veel te jong om bepaalde handelingen zelfstandig te doen'. Een andere docent organiseert wel veel externe opdrachten en wil juist met een aantal bedrijven een carrouselvorm opzetten om leerlingen een halve

'Zo leren ze pas echt hoe een bepaald bedrijf is en welke werkzaamheden er uitgevoerd moeten worden'
(een vmbo-docent)

dag per week roulerend over de bedrijven mee te laten werken. 'Zo leren ze pas echt hoe een bepaald bedrijf is en welke werkzaamheden er uitgevoerd moeten worden'.

Verschil tussen varianten buitenschools leren

Een tweede resultaat is het grote verschil tussen de twee varianten van buitenschools leren (3) en (4). Bijna elke school organiseert wel snuffelstages (meedoen met beroepshandelingen). Ook zijn er voorbeelden van leerlingen die een terrein van een tennisclub onderhouden of die werkzaamheden voor Staatsbosbeheer uitvoeren. Tussen deze varianten zijn ook verschillen op te merken in de rol van de bedrijven, de manier van beoordelen en wat de leerling leert.

Verschil landbouwbreed of vakgericht onderwijs

Het onderzoek laat geen duidelijk verschil zien tussen docenten die landbouwbreed of vakgericht onderwijs

verzorgen in de varianten van praktijkleren die zij hanteren.

Aanbevelingen

Aanbevelingen voor praktijkleren zijn:

- 1 Gebruik de poster 'Praktijkleren in het vmbo' als een hulpmiddel om het gesprek aan te gaan over de huidige vormen van praktijkleren op school.
- 2 Integreer LOB (Loopbaanbegeleiding) in het praktijkleren.
- 3 Bouw een netwerk op van bedrijven die betrokken zijn bij het vmbo. Bedrijven zijn in de toekomst gebaat bij nieuwe werknemers en willen daar nu energie in steken.
- 4 Waardeer wat de leerling buiten de school leert door dit te verbinden aan de verschillende vakken. Dit motiveert de leerling enorm.

Meer informatie

Marjan van der Wel

E marjan.vanderwel@wur.nl

Scenario praktijkleren	Binnenschools veilig oefenen	Binnenschools samenwerken aan beroepsprojecten	Buitenschools meedoen in de praktijk	Buitenschools er toe doen: de wijk als leerboek
Kenmerk	Binnen de school oefenen van beroepsoriënterende vaardigheden, toepassing in losse opdrachten of simulaties.	Binnen de school meewerken aan beroepsverwante opdrachten van school waarbij er afnemers zijn van de resultaten	Buiten de school meedoen aan beroepshandelingen in een beroepspraktijk.	Buiten de school meewerken aan een werkproces met een opdracht om resultaat te leveren voor afnemers
Hoe ziet praktijkleren eruit?	De leerlingen oefenen veilig allerlei vaardigheden in een gesimuleerde praktijk. Voorbeelden hiervan zijn: werkplekleren en simulaties in praktijklokalen.	De leerlingen voeren beroepsverwante opdrachten uit die verstrekt zijn door de school. Voorbeelden hiervan zijn: koken voor de schoolkantine en plantenverkoop op school aan externe klanten.	De leerlingen doen mee in beroepsgerichte werkzaamheden. Voorbeelden hiervan zijn: snuffelstage en helpen bij het oogsten.	De leerlingen werken mee aan het uitvoeren van een werkproces vanuit een opdracht uit de wijk of regio. Voorbeelden hiervan zijn: onderhouden van een 'klompenpad' en meehelpen aanleggen van een generatietuin.

Welke scenario's voor praktijkleren kent het vmbo Groen en hoe werken die?